

Programul “Dezvoltare locală, reducerea sărăciei și creșterea incluziunii romilor”
finanțat prin Granturile SEE și Norvegiene 2014-2021

GHIDUL APLICANTULUI

APELUL NR. 4 “DEZVOLTARE LOCALĂ”

- APEL DESCHIS DE PROIECTE -

Lansat la data de 10 septembrie 2019

Termen limită de depunere a proiectelor 18 decembrie 2019

BUCUREȘTI, 2019

CUPRINS

INFORMAȚII GENERALE	2
1. CONTEXTUL DERULĂRII PROGRAMULUI/ APELULUI ȘI GRUPURILE ȚINTĂ.2	
1.2. Grupuri țintă principale și secundare.....	3
1.3. Evitarea segregării	4
1.4. Consultarea grupurilor țintă/ actorilor locali	5
2. OBIECTIVUL ȘI ACTIVITĂȚILE PRINCIPALE ALE PROIECTULUI	6
2.1. Obiectivele proiectului	6
2.3. Exemple de activități eligibile	7
2.4. Locul de desfășurare a activităților proiectului	10
2.5. Investiții la nivelul proiectului.....	10
2.6. Auditul proiectului.....	12
2.7. Promovarea proiectului	12
3. DURATA PROIECTULUI ȘI PERIOADA DE IMPLEMENTARE	14
4. COLABORARE ȘI PARTENERIAT	14
4.1. Selecția partenerilor	14
4.2. Acordul de parteneriat.....	15
4.3. Împărțirea bugetului pe parteneri	15
4.4. Valoarea adăugată a parteneriatului	15
4.5. Responsabilitatea partenerilor și a PP	16
4.6. Colaboratorii PP/ partenerilor.....	16
5. BUGETUL PROIECTULUI.....	16
5.1. Cursul de referință pentru întocmirea bugetului proiectului.....	16
5.2. Cofinanțarea privată.....	16
5.3. Condiții generale de eligibilitate a cheltuielilor.....	17
6. PROCEDURI DE ACHIZIȚII APLICABILE	18
7. RISCURI LA NIVELUL PROIECTULUI.....	19
8. DURABILITATEA PROIECTULUI.....	19
9. LISTA ANEXELOR	20

INFORMAȚII GENERALE

Prezentul Ghid al aplicantului își propune să completeze informațiile furnizate în cadrul Apelului de propuneri de proiecte aferent apelului nr. 4 „**Dezvoltare locală**”, lansat, pe 9 septembrie 2019, în cadrul Programului “**Dezvoltare locală și combaterea sărăciei, creșterea incluziunii romilor**” (numit în continuare program). În acest sens, se vor relua cele mai importante aspecte ale condițiilor de finanțare, furnizându-se clarificări și informații suplimentare.

1. CONTEXTUL DERULĂRII PROGRAMULUI/ APELULUI ȘI GRUPURILE ȚINTĂ

1.1. Cadrul conceptual, contextul și obiectivele generale ale apelului

O definiție exactă a conceptului de dezvoltare locală este dificil de identificat, în condițiile în care acesta este unul relativ nou în științele sociale, însă un demers coerent și cuprinzător de definire a acestuia trebuie să înceapă prin a-i desemna finalitatea, mai precis, prin a răspunde la întrebarea „cui îi este de fapt necesară dezvoltarea locală?”. În acest fel, o abordare cuprinzătoare a dezvoltării locale va trebui să pornească de la premisa că doar creșterea economică (al cărei indicator de verificare este exclusiv produsul intern brut) nu poate genera bunăstare pentru toți membrii unei societăți, cei mai vulnerabili dintre ei, rămânând în afara acestui proces. Având toate acestea ca punct de pornire, se poate concluziona că scopul dezvoltării locale este acela de a crește per ansamblu calitatea vieții tuturor membrilor unei comunități. În acest demers este necesar a fi implicată societatea per ansamblu, mai precis, și instituțiile și autoritățile publice (centrale, regionale sau locale), cât și societatea civilă (organizații non-profit, grupuri de acțiune locală, sindicate etc.) și entitățile private.

Așa cum am stabilit în paragraful anterior, dezvoltarea locală este un concept larg, care trebuie abordat la nivel pluridisciplinar și care înglobează aspecte legate de creștere economică, dezvoltare sustenabilă, creștere a calității vieții și dezvoltare a resurselor umane. Accesul la servicii publice de calitate, buna guvernare și creșterea responsabilității instituțiilor publice sunt, de asemenea, componente esențiale ale oricărui program de acest tip. Conform United Nations Development Program (UNDP), conceptul de dezvoltare locală descrie atât procesul, cât și rezultatul interacțiunilor complexe între diferiți factori interesați de la nivel local care promovează dezvoltarea resurselor umane. În aceste condiții, ținând cont și de existența unei varietăți de nevoi, condițiile locale, sisteme de guvernare etc, orice program de dezvoltare locală este necesar a fi adaptat în conformitate cu realitatea existentă în teren.

În conformitate cu definiția UNDP, prin prezentul apel se înțelege că **dezvoltarea locală** este un demers care are drept principal scop asigurarea pentru cât mai mulți oameni a accesului la servicii publice de calitate, în vederea creării premiselor unei creșteri economice incluzive. Un factor care poate contribui decisiv la atingerea acestui deziderat, este implicarea grupurilor țintă în acest demers prin măsuri de stimulare a participării sociale. Astfel, dezvoltarea locală generează bună guvernare locală și contribuie la responsabilizarea, transparentizarea și eficientizarea administrației publice.

Conform datelor furnizate în cadrul „*Strategiei Naționale privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei*” (2014-2020), peste o treime din localitățile rurale și zece procente din orașele mici nu dispun de servicii publice de asistență socială. În condițiile în care aproape jumătate din populație trăiește în zone rurale, putem concluziona că un procent substanțial din aceasta nu are acces la asemenea servicii. Alte date brute folosite în vederea fundamentării *Strategiei*, arată că serviciile integrate, care au o abordare pluridisciplinară și înglobează protecția socială, ocuparea, educația, sănătatea, locuirea etc. sunt extrem de rare. Astfel, în ceea ce privește serviciile sociale din România, se constată un grad accentuat de fragmentare și o lipsă accentuată de coordonare între diferitele componente ale acestora.

La nivelul persoanelor aflate în risc crescut de sărăcie și excluziune socială, „Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2014-2020)” identifică cele mai persistente probleme ca fiind legate de neglijență și rele tratamente asupra copiilor, participarea redusă la învățământul școlar, abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii, șomajul în rândul tinerilor, lipsa de acces la serviciile primare, etc. În aceste condiții, principala prioritate pentru viitorii ani va trebui să fie extinderea și interconectarea serviciilor sociale pentru a putea să contribuie la rezolvarea acestor probleme.

Implementarea măsurilor de dezvoltare locală are o importanță critică în atingerea obiectivelor stabilite de Guvernul României în strategiile naționale și sectoriale. În acest context, în vederea asigurării sinergiei cu finanțările Uniunii Europene pentru perioada 2014-2020, a fost lansat prezentul Apel, al cărui obiectiv principal este *îmbunătățirea calității și accesului la servicii sociale la nivel local, județean, micro- și macro-regional*. Prezentul apel vine în sprijinul implementării măsurilor prevăzute în planurile de dezvoltare locale existente și alte planuri elaborate prin participare publică, planuri care vizează aducerea de îmbunătățiri la nivel local în domeniile educație, locuire, ocupare și sănătate.

În conformitate cu Acordul de Program pentru programul „Dezvoltare locală, reducerea sărăciei și creșterea incluziunii romilor”, vor fi finanțate acele proiecte care se adresează unor comunități dezavantajate, prin măsuri care sunt în concordanță cu planurile de dezvoltare locală și care au în vedere servicii care să includă cel puțin două dintre domeniile enumerate mai jos: servicii sociale și medicale de bază, educație formală și non-formală, ocupare și locuire. Proiectele care se adresează unor comunități dezavantajate în care există o pondere semnificativă a persoanelor aparținând etniei romilor¹, vor fi punctate suplimentar prin grila de evaluare.

1.2. Grupuri țintă principale și secundare

Prezentul apel de proiecte își propune să susțină cu fonduri nerambusable acele proiecte care răspund nevoilor identificate ale grupurilor țintă eligibile. În aceste condiții, din grupurile țintă principale pot face parte persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, cu precădere:

- Persoane vârstnice;
- Copii afectați de migrația părinților („copii singuri acasă”) și copii remigrați;
- Persoane cu dizabilități, inclusiv copii cu dizabilități și cu cerințe educaționale speciale (CES);
- Persoane care sunt/ au fost victime ale abuzului și violenței domestice și/ sau a violenței bazate pe gen;
- Persoane cu boli grave, în fază terminală;
- Familii vulnerabile² sau care includ persoane vulnerabile de genul:
 - Copii cu vârste cuprinse între 0-14 ani³;

¹ În cadrul acestui Apel, prin comunități în care există o pondere semnificativă a persoanelor aparținând etniei romilor se înțelege acele comunități în care ponderea romilor este de cel puțin 20%, în conformitate cu datele ultimului recensământ.

² Prin familii vulnerabile se înțelege familii monoparentale, familii dezorganizate, familii cu statut socio-economic scăzut, familii afectate de migrație etc.

³ Copiii cu vârste cuprinse între 0-14 ani se pot găsi în următoarele stări de vulnerabilitate: se află în risc de abandon școlar/ părăsire timpurie a școlii, sau au nevoie de sprijin pentru a fi menținuți în sistemul educațional, copii cu dizabilități, copii cu cerințe educative speciale, copii care provin din instituțiile de ocrotire, copii care provin din medii sociale defavorizate etc.

- *Tineri cu vârste cuprinse între 15-24 ani, inclusiv tineri care nu urmează nici un program educațional sau de formare profesională (tineri NEETs)⁴;*
- *Șomeri și persoane inactive;*
- *Persoane de etnie romă etc.*
- Alte grupuri vulnerabile care se regăsesc/ sunt identificate în cadrul planurilor de acțiune locală sau altor documente similare adoptate la nivel local.

Proiectele depuse în cadrul acestui Apel se vor adresa în mod obligatoriu nevoilor cel puțin unuia dintre grupurile țintă enumerate mai sus. În cazul proiectelor care se adresează familiilor vulnerabile, acestea vor trebui să conțină măsuri și activități pentru cel puțin două categorii de membri ai familiei respective (de exemplu, dacă familia include șomeri, respectivul proiect va trebui să conțină, după caz, activități pentru copiii membri ai familiei și altor membri).

Pe lângă grupurile țintă principale, pot beneficia de activitățile proiectului și alte categorii de persoane, care vor fi încadrate ca **grupuri țintă secundare**:

- Profesioniști și voluntari care lucrează cu grupuri vulnerabile sau interacționează cu aceștia (de exemplu: profesioniști și voluntari, personal didactic, personal și voluntari din sfera serviciilor sociale, polițiști, jandarmi, angajați ai autorităților locale etc.);
- Membrii familiei/ susținătorii beneficiarilor din grupurile țintă principale (ex., părinți, bunici, tutori/ reprezentanți legali etc.);
- Membri ai comunității din care fac parte grupurile țintă principale și care interacționează cu acestea (ex., copii și tineri din instituțiile de învățământ frecventate de membri ai grupului țintă, în care lucrează tinerii etc.);
- Alte categorii de persoane care pot contribui la creșterea impactului proiectului (angajatori, membri ai comunităților învecinate etc.).

În cuprinsul cererii de finanțare, PP va menționa în mod clar grupurile țintă ale proiectului (principale și secundare), va descrie cât mai exact situația acestora și nevoia lor de suport/ servicii, furnizând date cantitative și calitative relevante, și va stabili metodologia care va fi utilizată pentru selecția beneficiarilor proiectului. În procesul de selecție a beneficiarilor, PP va avea în vedere respectarea principiilor egalității de șanse și a drepturilor omului (de exemplu, pentru persoane cu aceleași nevoi se va asigura accesul egal la serviciile proiectului, indiferent de gen, religie, orientare politică sau sexuală, dreptul la educație etc.), promovând abordarea incluzivă. PP/ partenerii vor ține cont de faptul că, în faza de implementare, vor trebui să prezinte, în rapoartele de progres, inclusiv date privind beneficiarii dezagregate pe gen și etnie, în concordanță cu indicatorii stabiliți la nivelul proiectului. Conformitatea cu realitatea a datelor referitoare la beneficiari va fi asumată de PP și parteneri, după caz.

1.3. Evitarea segregării

În accepțiunea Comisiei Europene, segregarea reprezintă separare fizică și socială a membrilor unui grup marginalizat de membrii grupurilor nemarginalizate și accesul inegal la serviciile de masă, incluzive și de calitate.⁵

⁴ Tinerii din grupul țintă se pot găsi în următoarele stări de vulnerabilitate: se află în risc de abandon școlar/ părăsire timpurie a școlii, sau au nevoie de sprijin pentru a fi menținuți în sistemul educațional, tineri cu dizabilități și cu cerințe educative speciale, tineri care provin din instituțiile de ocrotire sau care provin din mediul rural, tineri care se pregătesc să acceseze piața muncii etc.

⁵ Potrivit Ghidului adresat statelor membre pentru folosirea fondurilor structurale și de investiții în combaterea segregării teritoriale și școlare, disponibil la adresa:

De asemenea, Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene interzice discriminarea pe orice motiv, cum ar fi, printre altele, originea etnică sau socială, ori dizabilitatea. (art. 12.1)

Segregarea constituie discriminare și, în consecință, este interzisă.

Proiectele finanțate în cadrul prezentului Apel vor respecta principiul non-segregării, în sensul că finanțarea nerambursabilă nu va putea fi folosită pentru crearea de servicii noi, segregate, sau pentru dezvoltarea/ întreținerea celor deja segregate, în sensul separării/ izolării grupului țintă vulnerabil de restul comunității, cu excepția situațiilor în care propunerea de proiect demonstrează că măsurile de desegregare nu sunt posibile din motive obiective, iar activitățile propuse, de îmbunătățire a serviciilor de educație, sunt însoțite de măsuri care vor conduce la crearea sau întărirea relației între grupul vulnerabil și restul comunității.

De exemplu, îmbunătățirea calității serviciilor sociale dintr-o comunitate izolată și dezavantajată de romi poate conduce la îmbunătățirea condițiilor de trai, însă dacă aceste investiții conduc la creșterea gradului de concentrare și de izolare fizică a grupurilor marginalizate, atunci este încălcat principiul non-segregare.

Prezentul apel încurajează proiectele care promovează principiul desegregării, în sensul măsurilor care conduc la creșterea accesului la servicii pentru grupurile vulnerabile. Se consideră că este pus în practică principiul desegregării dacă:

- Activitățile proiectului au ca scop eliminarea sau reducerea semnificativă a decalajului care ține de calitatea serviciilor;
- Activitățile care au ca scop micșorarea/ dispariția distanței fizice între comunitatea marginalizată și restul comunității;
- Proiectul prevede activități desfășurate în comun de membri ai grupului segregat și ai comunității majoritare, cu scopul de a îmbunătăți relația dintre cele două comunități.

Exemple de măsuri de desegregare:

- Activități de dezvoltare comunitară, facilitare de dezbateri publice pentru pregătirea procesului de incluziune;
- Furnizarea de formare pentru personalul care lucrează în serviciile de asistență socială, mediatori școlari, mediatori sanitari sau pentru personalul care lucrează în serviciile de asistență medicală;
- Campanii publice privind conștientizarea fenomenului discriminării, stigmatizării și segregării;
- Facilitarea transportului la serviciile de sprijin, în cazul distanțelor mari între comunitatea segregată și sediul de furnizare a serviciilor de sprijin.

Mai multe detalii și exemple privind modalitățile de punere în practică a celor două principii pot fi găsite în documentele sus-menționate.

În vederea susținerii respectării de către propunerea de proiect a principiului non-segregării, ce constituie criteriu de eligibilitate a proiectului, în etapa de verificare formală, promotorul de proiect va bifa căsuța corespunzătoare în Anexa Cererea de finanțare.

1.4. Consultarea grupurilor țintă/ actorilor locali

Pentru ca acțiunea PP să fie de succes, înainte de elaborarea și depunerea unui proiect, se recomandă organizarea unor întâlniri cu participare cât mai reprezentativă din partea actorilor locali în domeniu, inclusiv a membrilor grupurilor țintă. Acolo unde este cazul, PP va încuraja participarea specialiștilor romi în procesul de elaborare și implementare a proiectelor (ex: învățători, profesori de limba rromani, mediatori sanitari sau școlari, experți/ consilieri locali etc.). PP va include în cererea de finanțare informații despre felul în care s-au desfășurat aceste

consultări în perioada de pregătire (câte consultări au avut loc, cine a participat - cetățeni, experți, alte categorii, ce concluzii au reieșit, cum s-au transpus în proiect etc.), precum și un plan de consultare/ informare a acestora pe perioada implementării proiectului.

În cazul proiectelor care au ca grup țintă copii și tineri cu vârsta de până la 18 ani, sunt încurajate acele măsuri care pun în aplicare principiul participării copilului. Acesta este unul din principiile de bază ale Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, care afirmă dreptul copiilor și tinerilor de a-și exprima în mod liber opiniile și faptul că luarea în considerare a acestor opinii și facilitarea participării acestora în luarea tuturor deciziilor care îi privesc în cadrul familiei, școlii, comunităților locale, serviciilor publice, instituțiilor, politicilor guvernamentale este obligatorie.

2. OBIECTIVUL ȘI ACTIVITĂȚILE PRINCIPALE ALE PROIECTULUI

Prezentul program se derulează în completarea Fondurilor Structurale ale Uniunii Europene și vizează intervenții la nivel local, județean micro- sau macro-regional. **Obiectivul general al prezentului apel este de a oferi suport pentru implementarea unor măsuri de dezvoltare locală, la nivel local, județean, micro sau macro-regional⁶. Aceste măsuri vor contribui la creșterea accesului grupurilor dezavantajate la servicii sociale, precum și la creșterea nivelului de satisfacție a acestor grupuri cu privire la calitatea acestora.**

Proiectele finanțate prin prezentul program vor propune în mod obligatoriu măsuri incluse anterior în planurile de dezvoltare locală sau alte documente relevante aprobate în prealabil la nivelul comunității și care nu au fost finanțate prin alte instrumente financiare.

În contextul programului Dezvoltare locală, termenul de **servicii sociale** este folosit cu o accepțiune largă, care include măsuri de combatere și prevenire a sărăciei și a riscului de excluziune socială a grupurilor vulnerabile, măsuri dezvoltate în următoarele domenii:

- Asistență socială
- Educație
- Sănătate
- Ocupare
- Locuire

În conformitate cu prevederile Apelului de proiecte, toate măsurile care urmează a fi finanțate vor viza **o abordare integrată**, care va avea în vedere măsuri din cel puțin două dintre cele cinci domenii menționate anterior.

2.1. Obiectivele proiectului

În structurarea și formularea proiectului se va acorda o atenție deosebită relației obiectiv general – obiective specifice – rezultate așteptate – activități, relație care va ilustra logica de intervenție a proiectului, cauzalitatea directă dintre activitățile derulate și rezultatele obținute, precum și contribuția acestora la îndeplinirea obiectivelor specifice și, prin acestea, a obiectivului general al proiectului.

În acest sens, se va urmări ca orice activitate a proiectului să contribuie la obținerea unuia dintre rezultatele așteptate (măsurat printr-un indicator de program sau indicator specific de proiect), iar, la rândul lui, fiecare indicator să conducă la îndeplinirea unuia dintre obiectivele specifice ale proiectului.

⁶ În accepțiunea prezentului apel, proiectele sunt clasificate astfel în funcție de aria geografică de desfășurare: (1) **nivel local** - proiecte implementat într-o singură unitate administrativ-teritorială; (2) **nivel județean** - proiect implementat în minim două UAT din interiorul aceluiași județ; (3) **nivel micro-regional** - proiect implementat în minim două județe aflate în aceeași regiune de dezvoltare și (4) **nivel macro-regional** - proiect implementat în minim două județe aflate în regiuni de dezvoltare diferite.

Obiectivul general al proiectului va fi astfel stabilit încât să prezinte relevanță în raport cu obiectivul ariei de program nr. 10 și anume de **creștere a gradului de utilizare a serviciilor publice de asistență socială de către grupurile dezavantajate**, în acord cu documentele strategice europene, naționale și locale în domeniu. Obiectivul general va fi ilustrativ pentru impactul pozitiv pe termen lung pe care proiectul îl va genera în relație cu domeniul furnizării serviciilor publice de asistență socială, în general, și cu planurile locale de dezvoltare locală, în special.

Obiectivele specifice ale proiectului vor ilustra beneficiile directe aduse de proiect în relație cu nevoile grupurilor țintă și vor fi formulate într-o manieră SMART (specifice, măsurabile, realizabile, realiste, încadrate în timpul planificate), în strânsă corelare cu obiectivul general, precum și cu rezultatele și activitățile prevăzute a se realiza.

2.2. Rezultate așteptate

Rezultatele proiectului vor fi măsurate prin intermediul indicatorilor de program și al indicatorilor specifici de proiect.

În evaluare, proiectele vor fi punctate în funcție de contribuția la atingerea indicatorilor de program, astfel încât este încurajată o contribuție la cât mai mulți din indicatorii de program specificați în apel. În stabilirea țăintelor acestora, promotorii vor avea în vedere nivelurile minime aplicabile, stabilite în apelul de proiecte.

Pe lângă indicatorii de program, promotorii vor defini indicatori specifici de proiect, în relație cu grupurile țintă și activitățile eligibile, pentru a măsura rezultatele imediate obținute în urma derulării unei activități.

Atingerea indicatorilor de program și a indicatorilor specifici va putea fi demonstrată prin intermediul surselor de verificare, care vor fi consultate de OP în implementare, în vederea validării valorilor raportate de atingere a indicatorilor.

Fiecare indicator de program și indicator specific va contribui la îndeplinirea unuia din obiectivele specifice ale proiectului.

2.3. Exemple de activități eligibile

După cum se menționează în apelul de proiecte, proiectele vor include în mod obligatoriu activități din categoria măsurilor de creștere a accesului la servicii publice sociale pentru grupurile vulnerabile, alături de activități secundare, justificate în raport cu nevoile grupului țintă.

Proiectele pot propune și alte tipuri de activități, cu condiția de a fi justificate în raport cu nevoile grupurilor țintă și de a contribui la îndeplinirea indicatorilor proiectului.

Sunt încurajate abordările inovatoare, activitățile și metodologiile care aduc soluții noi, respectiv replicarea unor modele de bune practici, adresate nevoilor grupurilor țintă, care cresc accesul grupurilor vulnerabile la servicii publice de asistență socială de calitate. Activitățile prevăzute în proiect vor putea fi măsurate prin indicatori de rezultat (de program sau specifici) și vor contribui la atingerea unui obiectiv specific al proiectului. De asemenea, este obligatoriu ca activitățile propuse prin proiect să aibă un **caracter integrat** și să răspundă nevoilor identificate ale grupurilor țintă.

Sprijinul/ stimulentele care vor putea fi acordate grupurilor țintă sunt exclusiv de ordin material, sub formă de achiziție de bunuri și servicii în beneficiul acestora (de exemplu, obiecte de îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite, decontarea transportului la anumite activități, material de construcții etc.) Nu este eligibilă acordarea de sprijin financiar beneficiarilor proiectelor.

Promotorii de proiecte se vor asigura că produsele intelectuale (de exemplu, studii, strategii și planuri de acțiune, suporturi de curs) elaborate în cadrul diverselor activități ale proiectului vor corespunde din punct de vedere calitativ standardelor utilizate în domeniu, în caz contrar existând riscul ca OP să nu autorizeze cheltuielile aferente.

Măsuri pentru creșterea accesului la **servicii sociale și medicale de bază** pot fi (lista nu este exhaustivă):

Exemple orientative de activități eligibile (lista nu este exhaustivă):

A. Activități principale

- Înființarea, dezvoltarea sau extinderea/ diversificarea/ modernizarea serviciilor de suport existente destinate persoanelor din grupuri vulnerabile bazate pe nevoile specifice ale acestora;
- Dezvoltarea unor noi modele de intervenție și bune practici în lucrul cu grupurile vulnerabile prin utilizarea unor metode participative de implicare a beneficiarilor acestora și a personalului din administrația publică locală/ județeană/ regională și din cadrul furnizorilor servicii (publici sau privați);
- Replicarea/ transferul unor modele de bune practici în lucrul cu grupurile vulnerabile.

A.1. Educație

- Servicii complexe pentru „copii rămași singuri” și/ sau copii remigrați și pentru familiile lor/ tutorii/ reprezentanții lor legali;
- Măsuri și servicii de suport pentru integrarea copiilor cu dizabilități, inclusiv a celor cu CES, în școlile de masă;
- Măsuri și servicii de educație timpurie, antepreșcolară, preșcolară destinată copiilor, respectiv servicii de educație parentală destinată părinților/ tutorilor/ reprezentanților legali ai acestora;
- Investiții în accesibilizarea fizică și informațională⁷ instituțiilor de învățământ;
- Dezvoltarea unor metode inovative de intervenție și promovarea unor modele de bune practici (inclusiv prin folosirea instrumentelor IT) de lucru cu copii, adolescenți și tineri care tratează problemele specifice vârstei (cum ar fi fenomenul violenței, hărțuirii în mediul școlar, discriminarea, lipsa educației sexuale adecvate și a deprinderilor de viață independentă, dependențe – inclusiv dependența de telefon/ tabletă/ gadget-uri) prin acțiuni care să promoveze activități în aer liber, activități în grup, respectul față de natură, cetățenie digitală etc.);

A.2. Ocupare

- Dezvoltarea de servicii (inclusiv prin abordari inovative) care să-i pregătească pe tineri/ șomerii de lungă durată/ reprezentanții altor grupuri vulnerabile să acceseze piața muncii (consiliere psihologică și vocațională, mediere în vederea ocupării, job-coaching, angajare asistată, traininguri în soft-skills etc.);
- Măsuri de promovare și sprijinire a activităților de antreprenariat în aria de intervenție a proiectului prin formare antreprenorială, acordarea de asistență în identificarea și accesarea potențialelor surse de finanțare, alte activități anterioare înființării întreprinderii, cu excepția activităților care pot fi asociate ajutorului de stat și ajutorului de minimis care sunt ne-eligibile.

A.3. Servicii socio-medicale

- Servicii de îngrijire socio-medicale (sociale, medicale și conexe) adresate persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, bolnavilor cronici, persoanelor care suferă de boli incurabile, copiilor cu nevoi speciale, persoanelor victime ale violenței în famili;

⁷ De exemplu măsuri de accesibilizare a paginilor de internet, achiziționarea/ dezvoltarea/ utilizarea de softuri sau aplicații asistive pentru persoane cu dizabilități, măsuri de asigurare a accesului la informații de interes public pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv prin instruirea personalului în folosirea limbajului mimico-gestual etc.

- Servicii de tip outreach care mobilizează specialiștii să furnizeze servicii de bază pentru persoane vulnerabile provenite din zone unde nu există astfel de servicii sau accesul este redus, deși sunt necesare (ex. clinici mobile, telemedicină etc.);
- Înființarea unor servicii medicale în comunitățile izolate și greu accesibile pentru personalul medical/ medicii de familie și popularizarea acestor servicii către membrii grupului.
- Măsuri de suport pentru persoanele care sunt sau au fost victime ale violenței domestice (ex., găzduire, hrană, asistență medicală și îngrijire, consiliere psihologică și juridică);
- Măsuri de accesibilizare fizică și informațională a serviciilor de asistență socială și medicală;

A.4. Locuire

- Asistență, suport și acompaniere în vederea reglementării situației locative pentru grupurile vulnerabile a căror situație este neclară sau incertă, respectiv care locuiesc în așezări informale, în funcție de specificul fiecărei situații în parte;
- Servicii de intervenție pentru familiile și persoanele care întâmpină dificultăți pe parcursul vieții (de exemplu, tranziția de la un centru de ocrotire spre viața independentă, pierderea unui loc de muncă, victime ale dezastrelor etc.), inclusiv prin furnizarea de ajutor de urgență (excluzând ajutor în bani);
- Investiții în achiziționarea, renovarea sau construcția de locuințe destinate grupurilor vulnerabile.

B. Activități secundare

- Măsuri de creștere a capacității de coordonare între instituțiile publice și furnizorii privați de servicii sociale/ organizațiilor non-guvernamentale în vederea dezvoltării, diversificării și creșterii calității serviciilor destinate grupurilor vulnerabile (ex. dezvoltarea unor mecanisme de coordonare a serviciilor/ a unor rețele de furnizori de servicii pe diverse domenii și niveluri, astfel încât să se ofere servicii integrate beneficiarilor);
- Măsuri de dezvoltare a unor servicii de sprijin pentru personalul care lucrează cu grupurile vulnerabile în vederea profesionalizării și motivării acestora (cum ar fi dezvoltare de instrumente de lucru, instruire pe teme relevante, dezvoltarea de rețele de profesioniști, schimburi de experiență etc.);
- Schimb de experiență și transfer de bune practici pentru profesioniștii ai unor entități din România și/ sau ai unor entități din România și Norvegia (dacă PP are un partener din Norvegia);
- Campanii de informare și conștientizare pe teme relevante (de exemplu: integrarea copiilor cu dizabilități și CES în învățământul de masă, antidiscriminarea, reintegrarea socială și pe piața muncii a grupurilor vulnerabile, promovarea cetățeniei active etc.).

Condiții generale cu privire la activitățile eligibile

Proiectele finanțate vor cuprinde obligatoriu activități de lucru direct cu cel puțin un grup țintă principal al proiectului, asimilabile secțiunii A, inclusiv subsecțiunile (oferite cu titlu exemplificatoriu) din lista de mai sus, abordate într-o manieră integrată, și care vor viza cel puțin unul din grupurile țintă eligibile. Acesta este un criteriu de eligibilitate, neîndeplinirea lui, ducând la respingerea cererii de finanțare.

Proiectele care vor conduce la dezvoltarea de noi servicii în comunitățile țintă/ diversificarea celor existente și vor crea noi locuri de muncă, vor primi punctaj suplimentar în cazul în care vor angaja

persoane aparținând grupurilor vulnerabile din aria de implementare a proiectului, conform detaliilor incluse în Grila de evaluare.

În funcție de specificul lor, toate serviciile furnizate în cadrul proiectului, vor respecta legislația în vigoare privind acreditarea/ licențierea/ autorizarea, furnizorului și/ sau a serviciului, responsabilitate, care revine entității care le furnizează. Îndeplinirea acestui criteriu constituie, în timpul implementării, condiție pentru eligibilitatea costurilor acoperite prin proiect.

În vederea evitării suprapunerii cu alte inițiative similare și a dublei finanțări, nu sunt eligibile în cadrul prezentului apel de proiecte/ activități care au fost deja derulate sau urmează să fie derulate prin alte proiecte finanțate prin fonduri structurale sau alte fonduri naționale nerambursabile (SEE și norvegiene etc.) în curs de implementare la momentul depunerii cererii de finanțare sau la momentul contractării proiectului în eventualitatea în care acesta va fi finanțat – primul semestru al anului 2020.

Această prevedere va fi verificată la momentul depunerii cererii de finanțare în cadrul acestui apel prin semnarea unei Declarații specifice, dar și la momentul contractării, când PP va trebui să resemneze declarația.

2.4. Locul de desfășurare a activităților proiectului

Toate activitățile proiectului se vor realiza în România, cu excepția activităților derulate în parteneriat cu parteneri din Norvegia care pot fi desfășurate, în cazuri justificate, și în această țară (spre exemplu vizite pentru schimb de experiență și bune practici, evenimente comune).

În cazul în care proiectul presupune acordare de servicii sociale direct beneficiarilor finali, PP/ partenerul trebuie să asigure disponibilitatea spațiului necesar, la parametri adecvați. Alegerea spațiului trebuie să țină cont de activitățile/ serviciile propuse, de prevederile legale privind desfășurarea acestor activități, precum și de gradul de accesibilitate (acesta să fie cât mai accesibil beneficiarilor cărora li se adresează proiectul). Chiar și în cazul în care proiectul nu presupune construcția sau renovarea/ reconstrucția unui spațiu destinat activităților cu beneficiarii, este necesară accesibilizarea sediului existent de furnizare a serviciilor, pentru care PP/ partenerul deține dreptul de utilizare în interesul proiectului, în vederea asigurării accesului neîngrădit și a utilizării de către persoanele cu dizabilități.

În funcție de specificul lor, toate serviciile furnizate în cadrul proiectului vor respecta legislația în vigoare privind acreditarea/ licențierea/ autorizarea furnizorului și/ sau a serviciului, responsabilitate care revine entității care le furnizează. Îndeplinirea acestui criteriu, constituie, în timpul implementării, condiție pentru eligibilitatea costurilor acoperite prin proiect.

Serviciile furnizate prin intermediul proiectului vor trebui să fie funcționale pe durata a cel puțin **o treime** din întreaga durată a proiectului.

2.5. Investiții la nivelul proiectului

Costurile alocate investițiilor la nivelul proiectului (hard measures) nu vor depăși 60% din valoarea costurilor totale eligibile.

2.5.1. Achiziționare de terenuri/ clădiri și/ sau punerea la dispoziție a terenurilor/ clădirilor în vederea desfășurării activităților proiectului

În cazul în care PP constată că, pentru realizarea obiectivelor proiectului, este necesară achiziționarea unui teren și/ sau a unei clădiri, se va ține va ține cont de prevederile art. 8.6 din Regulament. Valoarea alocată achiziției nu va depăși 10% din costurile totale eligibile ale proiectului și este inclusă în categoria costurilor de investiții la nivelul proiectului.

Obiectul achiziției va fi utilizat în scopul proiectului, în conformitate cu perioada specificată în contractul de finanțare. Proprietatea terenului și/ sau clădirii va fi transferată PP sau unei entități specificate de PP în cererea de finanțare ca primitor al terenului și/sau clădirii, înainte de finalizarea proiectului.

Cumpărarea bunului imobiliar (clădire și/ sau teren) va fi aprobată anterior achiziției, în mod explicit, de OP, cu verificarea unor eventuale finanțări nerambursabile naționale sau de la donatori externi în ultimii 10 ani, care ar putea ridica suspiciuni de dublă finanțare.

Spațiul și/ sau terenul aferente achiziționate trebuie să fie libere de sarcini, să nu fie grevate de sarcini, revendicate etc. PP/ partenerul, în calitate de achizitor al dreptului de utilizare în interesul proiectului a spațiului/ terenului respectiv, va completa și depune la dosarul proiectului o declarație urmând modelul secțiunii B din Anexa 11 a cererii de finanțare.

Terenurile și/ sau clădirile puse la dispoziție pentru derularea proiectului trebuie să fie libere de sarcini, să nu fie grevate de sarcini, revendicate etc. PP/ partenerul, în calitate de deținător al dreptului de proprietate/ utilizare a imobilului respectiv, va pune la dispoziție documente care să ateste acest fapt, precum și un document din care să rezulte faptul că pune la dispoziția proiectului, atât pe durata desfășurării lui, cât și pe durata necesară asigurării sustenabilității proiectului imobilul în cauză. (Vezi Secțiunea 16 **Documente legate de spațiul/ terenul pus la dispoziție pentru proiect**, din Anexa 2 Conținutul-cadru al dosarului proiectului).

În situația execuției unor lucrări de construcții pe terenurile sau asupra construcțiilor ce se vor achiziționa prin proiect, prevederile Anexei 5 Informații generale privind componenta de construcții a proiectului se vor aplica în implementarea proiectului.

2.5.2. Componenta de construcții a proiectului

Dacă se solicită construcția sau renovarea/ reconstrucția unui spațiu destinat activităților cu beneficiarii, este necesar ca proprietarul terenului și/ sau clădirii să pună la dispoziția proiectului bunul imobil respectiv atât pe perioada de derulare a proiectului, cât și pe o durată de minim 5 ani după aprobarea de către OP a raportului final al proiectului, iar PP/ partenerii, după caz, să se angajeze să preia costurile de sustenabilitate a proiectului după terminarea finanțării (vezi art. 8.14 al Regulamentului privind durabilitatea proiectului).

Nu este permisă implementarea proiectelor în spații ce aparțin unor persoane fizice (implicit lucrări de construcții în astfel de spații și lucrări de construcții pe terenuri aparținând unor persoane fizice).

În cazul în care este pus la dispoziția proiectului un spațiu sau teren, se vor atașa documente care atestă dreptul de proprietate asupra acestor bunuri imobiliare, și/ sau dreptul de utilizare a acestora în interesul proiectului (*ex., contract de proprietate, acordul proprietarului pentru punerea la dispoziție a spațiului/ terenului atât pe perioada derulării proiectului, cât și pe perioada aferentă sustenabilității etc.*). Spațiul și/ sau terenul aferente trebuie să fie libere de sarcini, să nu fie grevate de sarcini, revendicate etc. (la momentul contractării proiectului, se va transmite un extras de carte funciară, în termen de valabilitate, după caz). PP/ partenerul, în calitate de deținător al dreptului de utilizare în interesul proiectului a spațiului/ terenului respectiv, va completa și depune la dosarul proiectului o declarație urmând modelul secțiunii A din Anexa 11 a cererii de finanțare.

Pe lângă documentele care atestă dreptul de proprietate și de utilizare a spațiului în interesul proiectului, acolo unde sunt necesare lucrări de construcții (construcții de spații, renovări de clădiri etc.), se vor atașa și alte documente, după caz (pentru detalii, vezi Anexa 3 a Ghidului aplicatului Informații generale privind componenta de construcții a proiectului).

PP va avea în vedere o planificare cât mai realistă a duratei activității de construcție/ amenajare a spațiului respectiv (*ex., realizarea achizițiilor, execuția proiectului tehnic, realizarea lucrărilor de construcții, obținerea tuturor avizelor de funcționare etc.*), astfel încât perioada de furnizare a serviciilor către beneficiari să asigure producerea efectelor așteptate și realizarea indicatorilor de rezultat ai proiectului (se recomandă minim 1/3 din durata de implementare).

2.5.3. Achiziționarea de echipamente

Conform art. 8.2., al. 4 din Regulament, în cazul în care se achiziționează echipamente (noi sau second hand), numai partea de amortizare corespunzătoare duratei proiectului și ratei reale de utilizare în scopul proiectului poate fi eligibilă. OP poate acorda excepție de la această regulă în

cazul echipamentelor care sunt destinate direct utilizării de către beneficiarii proiectului (ex., mobilier pentru dotarea unui spațiu în care se derulează activități cu beneficiarii, microbuz pentru transportul copiilor la centrul de zi).

Pentru echipamentele utilizate de echipa de proiect (ex., echipamente de birou, alte echipamente/dotări considerate a fi necesare în scopul derulării proiectului) se va respecta art. 8.2, al. 4 din Regulament. Pot intra în această categorie atât echipamente/ dotări achiziționate în timpul proiectului, cât și echipamente achiziționate înaintea semnării contractului de finanțare, cu condiția ca aceste cheltuieli să nu fi fost deja decontate din finanțări nerambursabile naționale sau de la donatori externi.

2.6. Auditul proiectului

Bugetul proiectului va include, în mod obligatoriu, costuri legate de auditul proiectului. Rapoartele intermediare și raportul final vor fi însoțite de rapoarte de audit întocmite de către un auditor independent acreditat de Camera Auditorilor Financiari din România, după cerințele stabilite de OP.

Partenerii din Norvegia pot include, la rândul lor, în bugetul proiectului, costuri de audit. Opinia dată de auditorul străin în raportul de audit este considerată necesară și suficientă pentru a certifica faptul că toate cheltuielile efectuate de acesta în cadrul proiectului respectă cerințele aplicabile (ex., Regulamentul, legislația națională, practicile de contabilitate naționale relevante). De asemenea, în cazul entităților publice partenere din Norvegia, dacă nu se contractează un auditor extern, atunci este necesar a se face dovada ca auditorul intern autorizat este independent față de entitatea care l-a angajat.

Rapoartele de audit pentru cheltuielile declarate de PP/ partenerii naționali acoperă în general cerințe de bază, precum confirmări de tipul:

- Cheltuielile au fost efectuate în perioada de eligibilitate și sunt în conformitate cu regulile de eligibilitate;
- Cheltuielile eligibile sunt cele efectuate în mod real în cadrul proiectului, care îndeplinesc criteriile menționate la art. 8.2, alin. (2) al Regulamentului;
- Cheltuielile efectuate sunt legate de itemii aprobați în contractul de proiect;
- Condițiile de derulare a contractului de finanțare au fost respectate;
- Grantul proiectului/ finanțarea nerambursabilă s-a utilizat în conformitate cu bugetul proiectului și cu regulile de eligibilitate aplicabile;
- Cheltuielile declarate/ raportate de PP în Raportul Intermediar/ Final respectă prevederile legale aplicabile;
- Raportul Intermediar/ Final, în original, este corect întocmit, din punct de vedere financiar și este semnat de persoanele responsabile conform formularului;
- Documentele anexate sumelor declarate/ raportate de PP, conform Raportului Intermediar/ Final sunt corespunzătoare și justifică cheltuielile efectuate de PP și Partenerul de proiect național, după caz;
- Cheltuielilor declarate/ raportate de PP conform Raportului Intermediar/ Final sunt identificabile și verificabile și sunt incluse în înregistrările contabile ale PP și/ sau Partenerului de proiect național, conform Fișei de cont a cheltuielilor anexată Raportului Intermediar/ Final.

Raportul de audit trebuie să descrie scopul, procedurile utilizate și rezultatele activității prestate cu detalii suficiente astfel încât cel care citește raportul să înțeleagă natura și volumul muncii efectuate. Manualul de implementare a proiectului furnizează informații suplimentare privind scopul activității auditorului și oferă un model indicativ de raport de audit.

2.7. Promovarea proiectului

Cu scopul de a sublinia rolul Granturilor Norvegiene 2014-2021 și pentru asigurarea transparenței asistenței financiare, PP trebuie să furnizeze informații către public cu privire la proiectul pe care îl implementează, la cea mai largă scară posibilă: la nivel național, regional și/ sau local, tuturor părților interesate. În acest sens, PP trebuie să pună în aplicare Planul de comunicare și promovare a proiectului, în forma aprobată de OP odată cu cererea de finanțare (vezi Anexa 3 din formularul cererii de finanțare).

Planul de comunicare și promovare a proiectului conține în mod obligatoriu următoarele:

a. Scopul comunicării și grupurile țintă vizate prin activitățile de comunicare, inclusiv factori interesați de la nivel național, regional și/ sau local, respectiv publicul larg;

b. Strategia și conținutul măsurilor de informare și comunicare, incluzând activitățile propuse, mijloacele de comunicare și programarea în timp și avându-se în vedere punerea în evidență a valorii adăugate și a impactul finanțării oferite prin Granturile Norvegiene;

c. Cel puțin 3 (trei) activități de informare privind progresul, realizările și rezultatele proiectului. Printre acestea se pot număra: un seminar sau o conferință cu participarea factorilor interesați, o conferință sau un eveniment de presă, inclusiv o activitate de lansare și/ sau de încheiere a proiectului. Pentru proiectele cu valoarea grantului sub 500.000 de euro, sunt suficiente două activități de informare, care pot fi de mai mică amploare, proporțional cu obiectivele și valoarea proiectului.

În cadrul evenimentelor de informare menționate, organizatorii vor face cunoscut și vizibil sprijinul Granturilor Norvegiene și vor utiliza sigla specifică (image/ logo) acestora, respectând cerințele prevăzute în Manualul de Comunicare și Design pentru Granturile SEE și Norvegiene 2014-2021 (<http://eeagrants.org/Media/Files/Toolbox/Communication-manual>).

PP care nu au inclus în Planul de comunicare și promovare a proiectului o conferință pentru lansarea proiectului și una de închidere a acestuia, vor fi obligați să marcheze aceste momente prin intermediul câte unui anunț sau comunicat de presă publicat în mass-media de la nivel național, regional și/ sau local. Se recomandă, de asemenea, marcarea de către PP a progresului, respectiv a realizărilor importante și a rezultatelor proiectului prin anunțuri/ comunicate de presă remise mass-media de la nivel național, regional și/ sau local.

d. Măsuri menite să facă disponibile informații despre proiect online, fie prin intermediul unui website dedicat proiectului, fie a unei pagini web dedicate proiectului pe website-ul PP, cu link între cele două pagini.

Toate proiectele care beneficiază de un sprijin financiar de minim 150.000 de euro din Granturile Norvegiene și/ sau care au un partener de proiect din Norvegia sunt obligați să aibă un site dedicat proiectului, care să conțină informații atât în limba engleză, cât și în limba română.

e. Detalii privind structurile administrative ale PP/ proiectului responsabile cu implementarea măsurilor de informare și comunicare, inclusiv numele unei persoane de contact.

f. Indicarea modalităților prin care activitățile de informare și comunicare vor fi evaluate în ceea ce privește vizibilitatea și gradul de cunoaștere a proiectului și a Granturilor Norvegiene, obiectivele și impactul acestora precum și rolul Statului Donator.

Toate materialele de informare și comunicare realizate de PP/ la nivel de proiect trebuie să respecte cerințele prevăzute în Manualul de Comunicare și Design pentru Granturile SEE și Norvegiene 2014-2021 referitoare la utilizarea de logo-uri, panouri publicitare, plăci, afișe, publicații, pagini de internet, materiale audio-vizuale etc.

PP trebuie ca, pe durata implementării proiectului, să instaleze un panou la locația fiecărei operațiuni desfășurate în cadrul proiectului, în conformitate cu cerințele Manualului de Comunicare și Design pentru Granturile SEE și Norvegiene 2014-2021, dacă sunt îndeplinite, cumulat, următoarele două condiții:

- contribuția publică totală (valoarea totală a grantului) pentru respectiva operațiune depășește 50.000 de euro;

- operațiunea constă în finanțarea unui obiect fizic, obiectiv de infrastructură sau o operațiune de construcții.

PP va înlocui panoul cu o placă permanentă, vizibilă, de dimensiuni semnificative, care respectă cerințele Manualului de Comunicare și Design pentru Granturile SEE și Norvegiene 2014-2021, în cel mult șase luni de zile de la finalizarea proiectului.

PP trebuie să se asigure că cei care participă la proiect sunt informați cu privire la faptul că finanțarea este oferită de Granturile Norvegiene prin intermediul programului.

În consecință, la întocmirea bugetului proiectului, se vor avea în vedere costurile aferente activităților de promovare (ex, evenimente de lansare și închidere a proiectului, comunicate de presă, materiale publicitare/informative, panou publicitar al proiectului, inscripționarea echipamentelor achiziționate din grant etc.).

3. DURATA PROIECTULUI ȘI PERIOADA DE IMPLEMENTARE

În stabilirea duratei proiectului, PP va ține cont de limitele comunicate în textul apelului (durata minimă și maximă recomandată pentru un proiect, data finală pentru eligibilitatea cheltuielilor în cadrul proiectului), de aplicarea procedurilor de achiziții, de specificul sistemului de raportare și plată, dar și de aspectele individuale ale proiectului (tipuri de activități, tipuri și nivel de costuri estimate etc.). Pentru prezentul apel, durata recomandată a proiectelor este între 18 și 36 de luni.

4. COLABORARE ȘI PARTENERIAT

Promotorul de Proiect (PP) este principalul responsabil pentru inițierea, pregătirea și transmiterea propunerii de proiect, cel care răspunde de managementul proiectului și asigură implicarea activă a partenerilor în pregătirea cererii de finanțare și în implementarea proiectului.

4.1. Selecția partenerilor

Înainte de a încheia un parteneriat, PP trebuie să stabilească:

- pentru ce activități anume prevăzute în proiect are nevoie de un partener (de exemplu, activități pentru care nu are resurse/ mijloace sau expertiză, activități pentru derularea cărora factorul geografic reprezintă un impediment pentru PP etc.);
- ce tip de contribuție va avea partenerul în proiect;
- dacă partenerul se impune a fi o entitate publică sau privată și dacă aceasta trebuie să fie din România sau Norvegia;
- ce beneficii/ plus valoare aduce proiectului fiecare partener (aplicantul va trebui să demonstreze, în cuprinsul propunerii de proiect, valoarea adăugată pe care o aduce fiecare partener).

În cadrul acestui apel, partenerii pot fi selectați la nivel local (din România) sau Norvegia.

În stabilirea activităților și obligațiilor unui partener, PP va lua în considerare faptul că parteneriatul nu trebuie să reprezinte o formă ascunsă de subcontractare, în caz contrar riscând excluderea partenerului respectiv sau chiar a proiectului.

Articolul 14 din OUG nr. 34/2017 prevede ca entitățile publice din România, care acționează ca PP, să aplice o procedură transparentă și nediscriminatorie de selecție a partenerului atunci când selectează o organizație neguvernamentală din România în calitate de partener de proiect. Metodologia de selecție trebuie elaborată de PP și aprobată de reprezentantul legal al PP. PP este în întregime responsabil de procesul de selecție a partenerului și va trebui să declare în scris OP faptul că a respectat prevederile legale aplicabile. **În faza de contractare**, PP vor trebui să transmită următoarele documente prin care se dovedește respectarea acestei cerințe:

- anunțul de intenție privind selecția partenerului, conținând principalele activități ale proiectului;
- condițiile minime pe care trebuie să le îndeplinească partenerii;

- dovada publicării anunțului de intenție prin intermediul canalelor media cu acoperire națională sau prin internet;
- raportul de selecție/ documentul echivalent întocmit de solicitant (care demonstrează că a ales partenerii dintre entitățile private care au răspuns anunțului public).

4.2. Acordul de parteneriat

Dacă proiectul este implementat în parteneriat, PP va semna un Acord de parteneriat cu partenerii de proiect.

Acordul de parteneriat va conține cel puțin prevederi privind următoarele aspecte:

- Prevederi referitoare la rolul și responsabilitățile părților;
- Prevederi referitoare la acordurile financiare între părți, inclusiv, dar fără a se limita la acestea, prevederi referitoare la cheltuielile care pot fi rambursate partenerilor din bugetul proiectului;
- Prevederi referitoare la metoda de calcul a costurilor indirecte și suma maximă a acestora;
- Reguli referitoare la cursul de schimb pentru astfel de cheltuieli și rambursarea acestora;
- Prevederi legate de auditul asupra partenerilor proiectului;
- Un buget detaliat;
- Prevederi cu privire la asigurarea sustenabilității proiectului, respectiv a rolului care îi revine fiecărei părți, inclusiv activitățile asumate;
- Prevederi referitoare la rezolvarea disputelor.

La momentul depunerii cererii de finanțare, este suficientă depunerea unui draft agreat al Acordului de parteneriat, însoțit de scrisoarea de intenție și de Declarația de eligibilitate (Anexa 10 la CF) din partea partenerului din Norvegia (acolo unde este cazul). Acordul de parteneriat poate fi definitiv și semnat de parteneri după aprobarea proiectului de către OP, fiind pus la dispoziția acestuia înainte de semnarea contractului de finanțare a proiectului. Documentul se va întocmi în limba engleză în mod obligatoriu dacă este implicat un partener norvegian (o traducere în limba română va fi atașată dosarului).

4.3. Împărțirea bugetului pe parteneri

Planul de plăți către partener va fi inclus în Acordul de parteneriat.

În cazul în care există parteneri din Norvegia, PP entitate publică va avea în vedere faptul că, pe lângă conturile deschise pentru grant la trezoreria locală, va trebui să deschidă conturi, în lei și valută, la o bancă comercială pentru transferul fondurilor alocate acestor parteneri (în cazul în care s-a stabilit că aceștia își gestionează singuri bugetul). Transferul grantului către partenerul extern se face în Euro, din contul deschis de PP la banca comercială. Pierderile datorate variației ratelor de schimb, justificate cu documente, pot fi acceptate de OP în limita în care se încadrează în grantul aprobat. Acceptarea cheltuielii respective se face prin includere în bugetul proiectului (pot fi tratate ca o modificare de buget). Diferența revine în sarcina PP/ Partenerului de proiect național.

În cazul în care partenerul nu își va respecta obligațiile asumate privind cofinanțarea privată, PP se va asigura că va suplimenta corespunzător resursele alocate proiectului pentru a acoperi și partea de cofinanțare privată respectivă.

4.4. Valoarea adăugată a parteneriatului

PP va descrie, în propunerea de proiect, valoarea adăugată pe care o aduce parteneriatul. În susținerea descrierii, partenerii vor atașa la dosar o serie de documente privind statutul și experiența anterioară relevantă, în scopul evaluării capacității de implementare la nivelul întregului proiect.

Partenerii vor pune la dispoziția proiectului experți care au pregătire, competențe și experiență adecvate pentru postul pentru care sunt propuși în proiect.

PP va furniza, în propunerea de proiect, informații clare, concise și relevante despre fiecare partener (ex., denumire, date de identificare, rolul în proiect, experiența relevantă etc.).

4.5. Responsabilitatea partenerilor și a PP

Partenerul va răspunde în fața PP pentru activitățile/ resursele pe care le gestionează direct în cadrul proiectului.

Dacă, pe parcursul implementării proiectului, un partener nu își respectă obligațiile asumate, PP va găsi soluții pentru rezolvarea problemelor astfel încât să nu afecteze realizarea obiectivelor și rezultatelor proiectului (ex., preluarea sarcinilor de către PP sau alt partener dintre cei deja implicați, identificarea și implicarea unui nou partener cu competențe similare etc.).

4.6. Colaboratorii PP/ partenerilor

Dacă PP sau partenerii vor considera necesar pentru succesul activităților pe care le derulează în proiect, aceștia pot implica și alte entități care, deși nu au statut de parteneri și nu au alocat un buget din grantul proiectului, sprijină derularea proiectului și sunt implicați în implementare. Colaboratorii pot fi identificați fie înainte de depunerea cererii de finanțare, fie pe parcursul derulării proiectului, după identificarea acestora. OP recomandă în acest caz încheierea unor Acorduri de colaborare în care să fie clar identificate rolul și responsabilitățile părților (vezi Anexa 9 a Cererii de finanțare).

5. BUGETUL PROIECTULUI

Bugetul proiectului cuprinde exclusiv costuri eligibile (costuri directe, costuri indirecte și costuri neprevăzute).

Costurile directe sunt acele costuri identificate de PP și/ sau de partener, în conformitate cu principiile proprii de contabilitate și regulile interne uzuale, ca fiind costuri specifice, direct legate de implementarea proiectului și care pot fi, în consecință, direct atribuite acestuia.

Costurile indirecte sunt acele costuri eligibile care nu pot fi identificate de către PP și/ sau de partener ca fiind direct atribuite proiectului, dar care pot fi identificate și justificate de către sistemul contabil ca fiind efectuate în relație directă cu costurile eligibile atribuite proiectului. Acestea nu includ costurile eligibile directe ale proiectului.

Costurile din buget includ taxa pe valoare adăugată nerecuperabilă (TVA nerecuperabilă).

5.1. Cursul de referință pentru întocmirea bugetului proiectului

Pentru întocmirea bugetului proiectului și verificarea încadrării în limitele minime și maxime ale grantului solicitat, se va avea în vedere cursul InforEuro din luna septembrie 2019, curs pe care îl puteți afla accesând site-ul Comisiei Europene, la adresa

http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm

Contractele de finanțare pe care PP le va semna cu OP vor avea menționată valoarea totală a proiectului în lei și în Euro, inclusiv cofinanțarea privată în cazul în care PP este ONG (valoarea în Euro va fi calculată la cursul InforEuro valabil în luna semnării contractelor). În consecință, la semnarea contractelor, se verifică încă o dată încadrarea în limitele minime și maxime ale grantului care poate fi acordat, folosind cursul InforEuro valabil în luna semnării contractelor (dacă va fi cazul, nu se va elibera o sumă care să depășească limita respectivă).

5.2. Cofinanțarea privată

PP reprezentați de ONG vor avea în vedere că trebuie să existe o cofinanțare de minim 10% din valoarea costurilor eligibile ale proiectului. Această contribuție poate fi 100% în bani SAU cel puțin 50% în bani și restul în muncă voluntară (conform articolului 6.4.5 din Regulament). Cofinanțarea privată se va utiliza în proporție de 10% la fiecare perioadă de raportare.

Pentru estimarea valorii muncii voluntare, se vor avea în vedere numărul orelor de muncă alocate și costul pe unitate. Costurile unitare se vor calcula astfel:

- a) în cazul muncii care vizează activități administrative/ muncă necalificată, se utilizează ca reper *salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată pe țară*;
- b) în cazul unor servicii specializate/ activități complexe, care vizează cunoștințe și abilități/ competențe specifice, se utilizează ca reper *câștigul salarial mediu brut pe țară utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat*.

În acest sens, se vor lua în calcul datele oficiale aflate în vigoare la data lansării prezentului apel de proiecte.

Potrivit **Hotărârii de Guvern nr. 937/07.12.2018** pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, Art. 1 (1): *“Începând cu data de 1 ianuarie 2019, salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată, prevăzut la art. 164 alin. (1) din Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se stabilește în bani, fără a include sporuri și alte adaosuri, la suma de 2.080 lei lunar, pentru un program normal de lucru, în medie de 167,333 ore pe lună, reprezentând 12,43 lei/oră.”*

În conformitate cu Legea nr. 47/11.03.2019 (a bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2019), câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2019 este de 5.163 lei.

Până la depunerea cererii de finanțare, în vederea întocmirii bugetului proiectului, PP va avea în vedere ultimele modificări intervenite în legislația aplicabilă cu privire la valorile sus-menționate, după caz. Înainte de semnarea contractului de proiect, PP va prezenta OP un grafic de prestare a cofinanțării private.

5.3. Condiții generale de eligibilitate a cheltuielilor

Costurile incluse în buget sunt estimative. Cheltuielile eligibile finale vor fi calculate pe baza cheltuielilor eligibile raportate, după ce au fost verificate corespunzător.

Pentru a fi decontate din grantul proiectului, cheltuielile trebuie să fi fost efectiv angajate/realizate de către PP sau partener și îndeplinească următoarele criterii:

- au fost angajate între prima și ultima zi a perioadei de eligibilitate așa cum este definită în contractul de finanțare al proiectului,
- sunt corelate cu activitățile proiectului și sunt prevăzute în bugetul proiectului,
- sunt proporționale (nu depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit) și necesare pentru implementarea proiectului (sunt cu adevărat indispensabile pentru atingerea rezultatelor),
- sunt efectuate exclusiv în scopul realizării obiectivelor și rezultatelor proiectului, într-o manieră care respectă principiile economiei⁸, eficienței⁹ și eficacității¹⁰,
- sunt identificabile și verificabile, în special prin înregistrarea lor în contabilitatea PP și/ sau partenerului, și sunt stabilite în conformitate cu standardele contabile aplicabile țării în care PP și/ sau partenerul este stabilit și cu respectarea principiilor contabile general acceptate, și
- respectă prevederile specifice ale legislației în vigoare (ex., plata taxelor și a obligațiilor sociale datorate bugetului de stat de angajați și angajatori).

⁸ Minimizarea costurilor cu resursele utilizate pentru realizarea unei activități, ținând cont și de un nivel adecvat de calitate.

⁹ Eficiența se referă la livrarea unui serviciu sau produs fără a pierde materiale, timp sau energie.

¹⁰ Eficacitatea costurilor se referă la măsura în care costul suportat contribuie la atingerea unui anumit rezultat sau obiectiv.

Ajutorul de stat

Promotorul de proiect și partenerii se vor asigura că finanțarea publică solicitată prin prezentul proiect nu intră sub incidența normelor procedurale și de fond aplicabile privind ajutorul de stat, respectiv că activitățile finanțate, ce urmează a fi desfășurate, nu au caracter economic și nu vor genera venituri pe parcursul implementării sau pe parcursul perioadei de sustenabilitate, iar finanțarea alocată în vederea implementării proiectului nu este de natură să aducă un avantaj care să afecteze concurența pe piață și comerțul intra-comunitar.

Costurile cu personalul

Costurile salariale cu personalul (salariul brut + cheltuielile angajatorului) pentru echipa de management și echipa de implementare vor respecta politica uzuală a PP/ Partenerului privind remunerația personalului.

Înainte de semnarea contractului de finanțare a proiectului, PP și partenerii vor furniza documente care să dovedească politica uzuală privind remunerația personalului.

Echipa de management a proiectului va fi compusă din personalul cu atribuții de coordonare generală a proiectului, nominalizat de PP și va include coordonatorul de proiect, responsabilul financiar și expertul în achiziții. Responsabilii de activități ai PP/ partenerilor, responsabilul financiar și expertul în achiziții a partenerilor vor fi încadrați în echipa de implementare a proiectului.

La depunerea proiectului, este obligatoriu să fie atașate CV-uri pentru coordonatorul de proiect și responsabilii de proiect din partea partenerilor. CV-urile pentru partenerul din Norvegia pot fi transmise și ulterior, în perioada de contractare. Se recomandă atașarea CV-urilor tuturor membrilor care au fost deja identificați (mai ales cei din poziții cheie), având în vedere că acestea sunt analizate în timpul procesului de evaluare pentru stabilirea capacității de implementare.

Costuri pentru lucrări de construcții ce se vor executa după achiziționarea de terenuri/clădiri

În situația în care după achiziția unui teren/ clădiri se vor executa lucrări de construcții pe terenul achiziționat sau se va interveni asupra construcției, valoarea acestor lucrări se va estima în baza unor costuri pentru lucrări similare realizate sau studii de piață (de exemplu, oferte de preț).

Estimarea cheltuielilor pentru documentații tehnice se va face ținând cont de toate etapele de elaborare prevăzute în Hotărârea nr. 907/2016 privind etapele de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor tehnico-economice aferente obiectivelor/ proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice.

De asemenea, pentru alte cheltuieli necesare implementării componentei de construcții se va face o estimare a costurilor în baza unor cheltuieli pentru activități similare efectuate sau în baza unor studii de piață, având în vedere principiul proporționalității costurilor în raport cu rezultatele așteptate

6. PROCEDURI DE ACHIZIȚII APLICABILE

În implementarea proiectelor va fi respectată legislația națională și a Uniunii Europene privind achizițiile publice, precum și prevederile Regulamentului (art. 8.15).

Ca urmare, pentru atribuirea contractelor de furnizare de bunuri, servicii sau lucrări din bugetul proiectului:

- PP și partenerii Norvegia, respectiv organizațiile internaționale vor folosi procedurile legale de achiziții aplicabile în țara în care își are domiciliul fiscal sau a procedurilor aplicabile în cadrul organizației din care face parte. În acest caz, opinia auditului va cuprinde și referiri privind respectarea reglementărilor aplicabile achizițiilor.

- PP și partenerii cu sediul în România vor respecta prevederile legislației naționale în domeniul achizițiilor publice (legislație care este în concordanță cu legislația Uniunii Europene în domeniu).

Detalii legate de prevederile legale naționale privind achizițiile pe care trebuie să le respecte PP și partenerii din România sunt prezentate în Anexa 3 a prezentului ghid.

OP va face verificarea ex-post a dosarelor de achiziție în funcție de legislația aplicabilă, procedura aplicată/ modalitatea de achiziție aleasă, precum și de calitatea PP/ Partenerilor de autoritate contractantă sau beneficiar privat.

Planificarea achizițiilor de echipamente, respectiv de servicii și lucrări aferente componentei de construcții a proiectului, precum și execuția contractelor aferente se va realiza ținând cont de necesitatea de a asigura disponibilitatea acestora pentru activitățile proiectului. De regulă, acestea se vor planifica pentru prima parte de derulare a proiectului, urmând ca, în a doua parte, acestea să fie efectuate numai în cazuri bine justificate și acceptate de OP.

Pe parcursul achiziției și execuției contractelor se vor respecta cele mai înalte standarde etice, precum și evitarea oricărui conflict de interese. PP/ partenerii vor aplica metode adecvate și eficiente pentru a preveni practicile de corupție sau ilegale. Nu vor fi acceptate oferte, daruri, plăți sau beneficii de orice tip, care pot sau ar putea fi interpretate, în mod direct sau indirect, ca fiind practici ilegale sau de corupție, de exemplu, stimulentele sau recompensele pentru atribuirea sau executarea contractelor de achiziții publice.

7. RISCURI LA NIVELUL PROIECTULUI

Odată cu cererea de finanțare, PP va furniza un plan de management al riscurilor la nivelul proiectului. Pe parcursul implementării proiectului, PP/ partenerii vor monitoriza aceste riscuri și vor raporta periodic cu privire la evoluția acestora și măsurile implementate pentru reducerea/anularea acestor riscuri. În acest sens, se recomandă ca PP să includă explicit în atribuțiile coordonatorului de proiect sau a altui membru al echipei de proiect sarcina monitorizării riscurilor și raportării.

8. DURABILITATEA PROIECTULUI

În funcție de tipul proiectului, PP va trebui să demonstreze capacitatea de a utiliza rezultatele obținute și după încheierea finanțării și, după caz, să asigure preluarea costurilor de susținere a serviciilor înființate/ dezvoltate prin proiect, în conformitate cu prevederile Regulamentului și contractului de finanțare.

Atât în elaborarea bugetului proiectului, cât și în stabilirea planului de sustenabilitate a proiectului, PP/ partenerii vor ține cont de următoarele cerințe:

A. În cazul proiectelor care implică cumpărare de clădiri și/ sau terenuri cu fonduri din grantul proiectului, trebuie avut în vedere că:

- Proprietatea trebuie transferată către PP sau către cei desemnați explicit de PP în cererea de finanțare ca destinatari ai clădirilor și/ sau terenurilor, înainte de finalizarea proiectului.
- Clădirile și/ sau terenurile achiziționate cu fonduri din grantul proiectului nu pot fi vândute, închiriate sau ipotecate pe **o durată de cinci ani de la finalizarea proiectului** sau mai mult dacă sunt stipulate în contractul de proiect. (Donatorul poate renunța la această restricție dacă ar avea ca rezultat o povară nerezonabilă pentru PP).
- Bunurile imobile și/ sau terenurile achiziționate cu fonduri nerambursabile pot fi utilizate numai în conformitate cu obiectivele proiectului. În special, clădirile pot fi utilizate pentru a găzdui serviciile de administrație publică numai dacă o astfel de utilizare este în conformitate cu obiectivul proiectului.

B. În cazul proiectelor care implică renovarea/ construcția/ reconstrucția unor clădiri cu fonduri din grantul de proiect:

- PP se va asigura că proiectul este operațional pentru o perioadă de cel puțin cinci ani de la aprobarea de către OP a raportului final al proiectului și că bunurile imobile și/ sau terenurile sunt utilizate în scopul proiectului, așa cum este descris în contract de finanțare a proiectului;
- PP/ partenerul va asigura proprietățile imobiliare împotriva daunelor (cum ar fi incendiile, furtul și alte incidente pentru care societățile de asigurări oferă asigurare în mod obișnuit), atât în timpul implementării proiectului, cât și **cel puțin 5 ani** de la încheierea acestuia;
- PP/ partenerul va aloca resurse pentru întreținerea corespunzătoare a imobilului, cel puțin încă **5 ani de la terminarea proiectului**.
- În cazul proiectelor care au de realizat o construcție, renovare sau reconstrucție a unei clădiri, se recomandă ca PP care sunt ONG-uri să încheie un acord de parteneriat cu un organism public local relevant, cu scopul de a asigura durabilitatea acestei investiții.

C. Cu privire la echipamentul achiziționat pentru care întregul cost de achiziție a fost acceptat de OP ca fiind eligibil (art. 8.3.1. c) al Regulamentului):

- PP va continua să mențină echipamentele respective în proprietatea sa, pe o durată de **minim 5 ani de la încheierea proiectului**, și să le utilizeze, în tot acest timp, în același scop pentru care au fost achiziționate;
- PP va asigura echipamentul respectiv împotriva daunelor (cum sunt: incendiu, furt și alte incidente pentru care se acordă asigurare în mod obișnuit de către firmele de asigurări), atât pe perioada implementării proiectului, cât și timp **de cel puțin 5 ani** după încheierea acestuia;
- PP va aloca resurse pentru întreținerea adecvată a acestor echipamente pentru cel puțin încă 5 ani după încheierea proiectului.

D. În cazul proiectelor care prevăd dezvoltarea serviciilor integrate/ multifuncționale sau include furnizarea de servicii medicale de bază (cu excepția celor itinerante/ mobile/ telemedicine), autoritatea locală fie în calitate de PP, fie în calitate de partener, își va asuma asigurarea sustenabilității proiectului respectivelor servicii pe o durată de minim 3 ani. În cazul în care respectivul proiect presupune investiții, perioada de sustenabilitate va fi de minim 5 ani.

E. Proiectele care nu implică investiții în bunuri imobiliare și sau achiziții de terenuri (inclusiv renovări) sau achiziții de echipamente ale căror preț considerat a fi eligibil de către OP, vor avea o perioadă de sustenabilitate de 3 ani.

PP și Partenerii care au prevăzute în buget costuri pentru investiții vor bifa secțiunile corespunzătoare din cererea de finanțare și vor furniza documente justificative privind sustenabilitatea proiectului.

OP poate elibera PP de obligațiile de mai sus în cazul anumitor echipamente, identificate în mod specific, dacă, având în vedere toate circumstanțele relevante, OP este convins că utilizarea în continuare a acestor echipamente se face pentru obiectivele proiectului și nu servește unui scop economic.

9. LISTA ANEXELOR

Anexa 1 Declarație privind prelucrarea datelor cu caracter personal

Anexa 2 Conținutul cadru al dosarului proiectului

Anexa 3 Informații generale privind achizițiile la nivelul proiectului

Anexa 4 Informații generale privind componenta de construcții a proiectului

Anexa 5 Reguli suplimentare privind aprobarea modalității de calcul și decontare a drepturilor aferente deplasării în altă localitate din țară sau din străinătate (conform Hotărârii Consiliului Director al OP nr. 4/X/ST/26.10.2018).

Anexa 6 Grila de verificare a conformității administrative și a eligibilității